

УДК 658.003.043

Бокань О.А. аспірант, ДВНЗ
«Приазовський державний технічний
університет»

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ТА РИЗИКІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бокань О. А. **Взаємозв'язок диверсифікації та ризиків господарської діяльності промислових підприємств.** В статті досліджується можливість та переваги диверсифікації промислових підприємств. Виділено внутрішні і зовнішні чинники диверсифікації, обґрунтовано вибір напрямку диверсифікації в залежності від наявності ресурсів.

Бокань А. А. **Взаимосвязь диверсификации и рисков хозяйственной деятельности промышленных предприятий.** В статье исследуются возможности и преимущества диверсификации промышленных предприятий. Выделены внутренние и внешние факторы диверсификации, обоснован выбор направления диверсификации в зависимости от наличия ресурсов.

Bokan A. **The relationship of diversification and the risks of economic activity of industrial enterprises.** The article investigates the possibilities and advantages of diversification of the industrial enterprises. Identified internal and external factors of diversification, diversification of destinations chosen are subject to availability of resources.

Постановка проблеми. Становлення та розвиток змішаної економіки України вимагає використання принципово нових форм управління. Такою новою формою управління відносно національного господарства України є диверсифікація виробництва. Особливо це стосується машинобудівної галузі та її підприємств, результати діяльності яких комплексно впливають розвиток інших галузей, що приводить в дію закони та ефект синергії створюються передумови до виникнення додаткових джерел для інноваційної діяльності. Разом з тим, в теперішній час в Україні ще не в повній мірі використовуються потенційні резерви цієї форми управління господарством.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження можливостей та переваг диверсифікації виробництва, які можуть бути реалізовані у випадку узагальнення передового світового досвіду та урахування його при розгляді та удосконаленні механізму управління диверсифікаційними процесами господарюючих суб'єктів промисловості, зокрема машинобудування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною та методологічною основою дослідження стали положення класиків економічної науки, роботи провідних вітчизняних та зарубіжних вчених таких як І. Ансофф [1,2], С. Орехова [3], М. Портера [4], Л. Яновського [5]. На засаді результатів аналізу типів процесів диверсифікації на промислових підприємствах та аналізу еволюційного розвитку господарюючих суб'єктів, пов'язаних з диверсифікацією виробництва і методів управління нею обґрунтовано доцільність широкого використання диверсифікації з метою підвищення машинобудівної галузі та її підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наукова концепція та пропозиції із удосконалення структури, методів організації диверсифікації, компоновки складових організаційно-економічного механізму управління формування та розвитком диверсифікації підприємств промисловості має принципову новизну, відповідає вимогам розвитку підприємств різних форм власності і тому сприяє підвищенню ефективності

економіки України в цілому. На основі результатів аналізу моделей управління і методичних підходів США, Німеччини, Великої Британії, а також вітчизняного досвіду розроблено організаційний підхід до управління розвитком диверсифікації промислових підприємств. Доведено також, що в теперішній час особливо ефективно і необхідно в умовах динамічної зміни складного зовнішнього середовища використовувати матричну організаційну структуру, особливістю якої є високий ступінь адаптивності до змін виробничого середовища та наявність складових ефективного механізму координації між багатьма його ланками та взаємозв'язаними проектами інновацій.

Застосування комплексного підходу до узагальнення умов формування та вирішення проблем диверсифікації машинобудівних підприємств на засаді розробленого методу виявлення своєрідності еволюційних змін господарюючих суб'єктів цієї галузі, який включає аналіз характеристичних структур підприємства (табл. 1), класифікацію і характеристику цих ресурсів, вибір напрямку диверсифікації в залежності від наявності ресурсів (рис. 1), дозволяє обґрунтувати шляхи трансформації організаційної структури як складової механізму управління формування та розвитку диверсифікації виробництва сфери машинобудування.

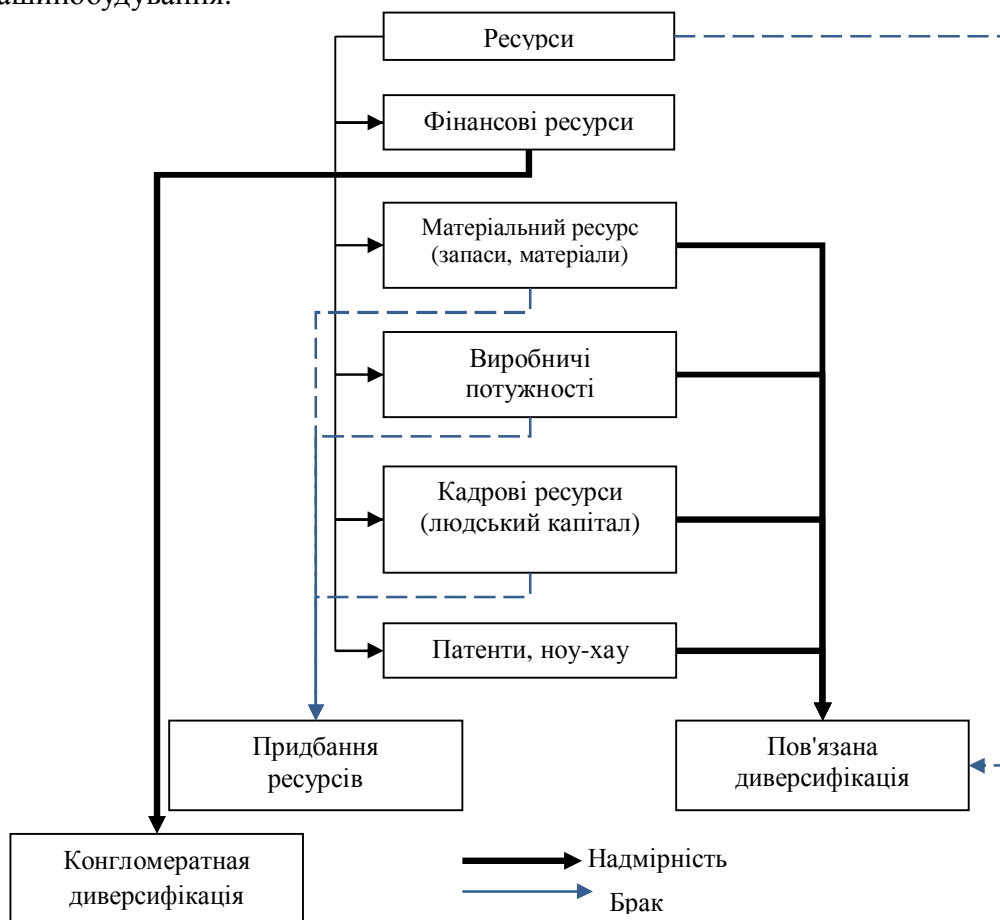

Рис. 1. - Вибір напрямку диверсифікації в залежності від наявності ресурсів

Спираючись на результати аналізу основних показників діяльності таких машинобудівних господарюючих суб'єктів України як «Джанкойський машинобудівний завод» Автономної Республіки Крим, ВАТ «Дрогобицький машинобудівний завод» Львівської області та ВАТ «Машинобудівний завод «Буран» Донецької області розроблено методичний підхід до оцінки фінансово-економічного стану підприємств в умовах необхідності диверсифікації виробництва, використання якого забезпечує урахування як позитивних, так і негативних чинників, що у підсумку сприяє адаптації підприємств машинобудування до стихійних змін середовища.

Рис. 2. - Внутрішні і зовнішні чинники диверсифікації машинобудівного підприємства

Таблиця 1

Характеристика структур підприємства

Вид структури	Елементи структури	Вид зв'язку										Мета виділення		
		Напрямки дії		Тип процесу, який визначається зв'язком			Предмет зв'язку		Мінливість		Розташування в просторі			
		прямий	зворотній	функціональний	розвинутий	управлінський	матеріальний	інформаційний	жорстка	гнучка	вертикальний		горизонтальний	діагональний
Організаційна	Лінійні керівники і підлегли	+	+			+		+	+		+	+		Виконання управлінських функцій
Виробнича	Виробничі підрозділи: цехи, ділянки і т.д.	+	+	+			+	+	+		+	+		Оптимізація процесу виробництва
Територіальна	Елементи підприємства, їх територіальне розміщення, взаємозв'язок між ними	+	+	+			+	+	+		+	+	+	Завоювання нових ринків
Інформаційна	Сигнал, інформаційний канал, інформаційна підсистема	+	+			+		+		+	+	+	+	Забезпечення інформацією
Фінансова структура	фінансові потоки	+	+	+	+			+		+	+	+		Забезпечення фінансування

За допомогою використання методики Марковиця (рис. 2), надано можливість на основі економіко-математичної моделі запропонувати метод визначення особливостей напрямків розвитку диверсифікації, які створюють підстави до формування однієї чи сукупності стратегій входження в нову галузь, стратегії згорання і ліквідації, стратегії реструктуризації, поповнення та економії і стратегії багатонаціональної диверсифікації.

На основі визначення варіантів діяльності, результатів проведення тестування на предмет ефективності та реалізації обраного варіанту за допомогою використання п'яти етапів (вибору місії, проведення SWOT-аналізу, визначення стратегічних альтернатив та критеріїв вибору найкращого варіанту, встановлення варіанту диверсифікації виробництва, включення обраного варіанту диверсифікації до плану виробництва), використання якого забезпечує знаходження адекватності наявним ресурсам ринкову нишу, функціонування в якій гарантує одержання системно - синергетичного ефекту.

У кінцевому підсумку дослідження як основи для постійного розширення промислового виробництва Країни запропоновано методичний підхід до виявлення та застосування причинно - наслідкових зв'язків диверсифікації на макро-, мезо- і мікрорівнях на засаді створення та використання міжгалузевих промислових кластерів та сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу, відповідної фінансової системи та адекватного ресурсу наукових знань, результат запровадження якого дозволять перейти від здійснюваної ресурсно-експортної стратегії до експортно-наукоємної стратегії, що в сукупності буде сприяти стабілізації економіки України в цілому та підвищенню конкурентоспроможності її промислових підприємств.

Висновки. У сучасних умовах економіки України, коли активізувалося питання життєдіяльності підприємств у конкурентній боротьбі та забезпечення та забезпечення їх платоспроможності, зростає роль управління господарською діяльністю підприємства в прийнятті ефективних рішень, основою яких має бути достовірна інформація про величину витрат на виробництво продукції, тому виникає питання розрахунку та обґрунтованості оптимальних витрат, які забезпечують економічну вигоду. Це стосується в першу чергу машинобудівельної галузі. Сукупність наведених причин свідчить, що взагалі зі зміною випуску продукції змінюється кількість та спеціалізація кадрів. У ході дослідження було виявлено значення, можливості та переваги диверсифікації виробництва, удосконалення механізму управління процесами господарюючих суб'єктів промисловості, зокрема машинобудування.

Список використаних джерел:

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И.Ансофф. - СПб.: Питер Ком, 1999. – 416 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление / И.Ансофф: [пер. с англ.]; Под ред. Л.И.Ивенко. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
3. Орехов С. А. Диверсифицированные корпоративные объединения: проблемы статистического анализа / С.А. Орехов. – М.: БУКВИЦА, 2000 г. – 120 с.
4. Портер М. Конкуренция: Учебное пособие / М. Портер: пер. с англ. – М.: «Вильямс», 2000. – 495 с.
5. Яновский Л.П. Методологические подходы к определению показателей диверсификации и концентрации производства/ Яновский Л. П., Евглевская Т.А.//Современная аграрная экономика: проблемы и решения: Сборник научных трудов. Ч.1. – Воронеж: ФГОУ ВПО ВГАУ, 2006. – С.165-170.

Ключові слова: диверсифікація, промислові підприємства, зовнішні та внутрішні фактори, ресурси

Ключевые слова: диверсификация, промышленные предприятия, внутренние и внешние факторы, ресурсы

Key words: diversification, industry, internal and external factors, resources